

2019-04-17

Fakulteten för hälsa, natur- och teknikvetenskap

Riktlinjer för seminariebehandling av avhandlingsarbeten i ämnesdidaktisk forskning inom SMEER (Science, Mathematics and Engineering Education Research)

Riktlinjerna för seminariebehandling syftar till att underlätta såväl doktorandens/licentiandens avhandlingsarbete som akademiens kvalitetsgranskning av arbetet. De är tänkta endast som en rekommendation, då den individuella studieplanen (ISP) är det officiella dokumentet. Riktlinjerna kommer att provas och utvärderas under 2019. Avhandlingar och licentiatuppsatser utgör en viktig del av den forskning som bedrivs vid akademien. Resultaten av sådana är därmed att betrakta som ett bidrag till forskarsamhället. Avhandlingsarbetet är dessutom en del av en utbildning, där doktorander/licentiander ska utveckla ett kritiskt och analytiskt förhållningssätt. De ska växa in i rollen som forskare och företrädare för det kunskapsfält inom vilket de verkar. Granskning och utveckling av pågående avhandlingsarbeten är därför ett centralt inslag i forskarutbildningen och sker bland annat genom öppna seminarier. Dessa riktlinjer ska ses som ett komplement till forskarutbildningsämnets studieplan och individuella studieplan ISP, som är de juridiskt bindande styrdokumentet. Riktlinjerna ska betraktas som ett stöd för alla inblandade parter vid seminariebehandling av doktoranders/licentianders texter.

Seminarier inom akademien är en väletablerad form för att föra kvalificerade samtal om vetenskapliga frågor. Avhandlingsseminarierna ansluter till denna tradition. Seminarier av detta slag utgör på så sätt en viktig arena för inskolning i vetenskapsamhället med dess ramar, villkor och diskurser, och ger en metaförståelse av hur samtal kring vetenskaplig kunskap förs. En central del av den innehållsliga granskningen ska utvärdera om de enskilda avhandlingsarbetena tar sin utgångspunkt i ett definierat forskningsproblem och kunskapsfält, samt huruvida de genererar ett teoretiskt, metodologiskt och/eller empiriskt bidrag mot bakgrund av desamma. En sådan granskning av planerade och pågående avhandlingsarbeten är ett viktigt inslag i forskarutbildningen, och ska vara till gagn för både doktorandens/licentiandens utvecklingsprocess och för institutionerna, samt även för det kunskapsområde som utvecklas inom ämnet/disciplinen.

Avhandlingsarbetet bör av ovanstående skäl presenteras på ett öppet seminarium vid flera tillfällen under forskarutbildningstiden. Dessa tillfällen benämns för både doktorander och licentiander på följande sätt:

- 10 % seminarium
- 60 % seminarium
- 90 % seminarium

Vid samtliga dessa granskas doktorandens/licentiandens text av en diskutand. Vid 10 % seminarier kommer diskutanden oftast från Karlstads universitet, medan diskutanden vid 60 % och 90 % seminarier som regel är extern. Denna/denne ska vara oberoende av forskningsprojektet där doktoranden/licentianden ingår. Inplanerade och genomförda seminarier registreras i doktorandens/licentiandens ISP.

10 % seminarium

10 % seminariet syftar till att granska och diskutera planen för avhandlingsarbetet. Den presenterade skriftliga planen är en synopsis, som ska visa riktningen i avhandlingsarbetet. Det är den vetenskapliga formuleringen av ett forskningsbaserat problem i relation till ett kunskapsfält som ska presenteras. Detta ska ske i relation till tänkbar teoretisk och metodologisk ansats. Eventuellt behov av forskningsetisk prövning ska beaktas, liksom ett resonemang kring planering av studiens genomförande.

Underlaget till 10 % seminariet ska bestå av en skriftlig plan för avhandlingsarbetet som godkänts av huvudhandledare och examinator. Det är viktigt att seminariet blir ett stöd för doktoranden/licentianden i inledningsskedet av arbetet. Det bör därför hållas senast termin två för heltidsstuderanden, och senast termin tre för halvtidsstuderanden, efter antagning. Inför seminariet utses en diskutand med minst doktorexamen. Diskutanden ansvarar för granskning och inledande diskussion av den framlagda planen. Diskutandens funktion är att ge konstruktiva synpunkter för avhandlingsarbetets fortskridande. Vid seminariet kan även doktorand/licentiand och handledare ta upp frågor och teman som de önskar diskutera.

Praktiska anvisningar ges i Bilaga 1.

60 % seminarium

60 % seminariet syftar till att stödja doktoranden/licentianden genom att diskutera och överväga olika alternativ och konsekvenser av dessa. Det är av stor vikt att få en publik diskussion av arbetet medan det ännu finns tid att korrigera och utveckla tematik, analyser och argumentation. I direkt anslutning till seminariet hålls ett möte med doktorand/licentiand, diskutand, huvudhandledare, biträdande handledare och examinator för att gå igenom de viktigaste synpunkterna.

Liksom 10 % seminariet har 60 % seminariet en formativ funktion, det vill säga det ska vara stöttande till sin karaktär och ge konstruktiva synpunkter på avhandlingsarbetets fortskridande. Seminariet hålls då huvudhandledare, biträdande handledare, examinator och doktorand/licentiand är överens om att det ska hållas. Inför seminariet utses en diskutand med minst doktorexamen. På grund av den varierande karaktären hos olika avhandlingsarbeten, kan textunderlaget se olika ut, men bör vara relativt omfattande. Om avhandlingen är en sammanläggningsavhandling, kan textunderlaget bestå av utkast till en eller flera artiklar. Minimum är att texten bör innehålla ett utkast till avhandlingens inledande delar, samt påbörjad analys. Genom konstruktiva synpunkter på hur arbetet kan utvecklas hjälper diskutanden till att synliggöra det kunskapsbidrag arbetet kan komma att ge till kunskapsfältet. Samtidigt granskas och diskuteras hur arbetets svagheter ska hanteras.

Praktiska anvisningar ges i Bilaga 2.

90 % seminarium

90 % seminariet syftar till att granska ett nästan färdigt manus och därigenom förbereda doktoranden/licentianden inför kommande disputation/slutseminarium. Här prövas om forskningsfrågor, design, analys, argument och slutsatser är tydligt framskrivna och kommunicerbara.

Seminarier innebär för doktoranden/licentianden att denna/denne deltar i en diskussion om vetenskaplig kunskapsproduktion. Seminariet ska också ses som en form av kvalitetssäkring från fakultetens och ämnets/disciplinens sida.

Ett 90 % seminarium ges när det finns en genomskrivna version av avhandlingstexten, som bedöms kunna vara färdig för disputation (slutseminarium) inom sex månader efter att synpunkter från seminariet arbetats in. Huvudhandledare, biträdande handledare, examinator och doktorand/licentiand ska vara överens om att seminariet ska hållas. Diskutanden ska vara minst docentkompetent. Textunderlaget utgörs av ett fullständigt avhandlingsmanus och ska finnas tillgängligt för läsning minst två veckor före seminariet. Vid doktorsexamen kan diskutanden komma ifråga som betygsnämndsledamot vid kommande disputation.

Efter genomfört seminarium ger diskutanden ett samlat omdöme till huvudhandledare och doktorand/licentiand utifrån de huvudsakliga synpunkter som framkommit. I de fall omarbetningar av manus beräknas kräva mer än sex månaders arbete, görs ytterligare en läsning av manus innan avhandlingen tas upp till disputation/slutseminarium. Detta sker genom att examinator sammankallar en läsgrupp bestående av en nyutnämnd intern granskare, huvudhandledare, biträdande handledare och doktorand/licentiand. Det reviderade manuset granskas ytterligare en gång utifrån synpunkter som kommit fram i samband med 90 % seminariet. Skulle det visa sig att avhandlingen inte håller tillräckligt hög kvalitet formuleras en plan för det fortsatta arbetet, där examinator har det slutgiltiga ordet.

Datum för disputation/slutseminarium fastställs när avhandlingens kvalitet bedömts som godtagbar.

Praktiska anvisningar ges i Bilaga 3.

Praktiska anvisningar inför 10 % seminarium

10 % seminariet anordnas inom ramen för SMEERs seminarieverksamhet. Samordnare för seminarieriet fungerar som ordförande och leder seminariet.

Doktorandens/licentiandens åtaganden

- Doktorand/licentiand som vill få sin plan behandlad vänder sig till sin huvudhandledare, som förankrar beslut om att anordna ett 10 % seminarium med examinator.
- Den skriftliga planen för avhandlingsarbetet ska finnas tillgänglig för diskutand och seminarieledare senast två veckor före seminariet.

Underlag inför 10 % seminarium (riktmärke ca 10-15 sidor)

- En formulering av studiens kunskapsintresse och samhällsrelevans.
- En beskrivning av kunskapsläget inom fältet (tidigare studiers teoretiska utgångspunkter, frågor, metoder och resultat).
- En beskrivning av den egna studiens relevans i relation till forskningsfältet.
- En formulering av studiens syfte och frågeställningar.
- En konkret plan för hur studien ska genomföras i relation till forskningsfrågorna.
- En beskrivning av metoder och möjligt analysförfarande.
- En diskussion om forskningsetiska frågor och eventuell forskningsetisk prövning.
- En referenslista.

Huvudhandledarens åtaganden

- Huvudhandledaren ska i samråd med examinator godkänna avhandlingsplanen innan kontakt tas med seminarieledare för fastställande av datum för 10 % seminariet.
- Huvudhandledare ansvarar för att lämplig diskutand vidtalas och utses.
- Huvudhandledaren ansvarar för att diskutand får anvisningar inför granskningen.
- Huvudhandledaren noterar skriftligen huvudsakliga synpunkter och ansvarar för att dessa följs upp i en efterkommande diskussion med biträdande handledare och doktorand/licentiand.

Anvisningar till diskutand

- Diskutandens uppgift är att kritiskt granska den framlagda avhandlingsplanen.
- Seminariet inleds med att diskutanden ger en kortfattad presentation av planens syfte och innehåll och ger därefter konstruktiva och kritiska förslag till förbättringar.
- Diskutanden kan därefter ta upp frågor och teman som doktoranden/licentianden och/eller handledarna angivit att de önskar synpunkter på.
- Den huvudsakliga tiden används för att diskutera framlagt manus. De sista minuterna ges övriga deltagare möjlighet att ställa frågor.

Praktiska anvisningar inför 60 % seminarium

60 % seminariet anordnas inom ramen för SMEERs seminarieverksamhet. Samordnare för seminarieriet fungerar som ordförande och leder seminariet.

Doktorandens/licentiandens åtaganden

- Textunderlag för 60 % seminariet ska finnas tillgänglig för diskutand och seminarieordförande senast två veckor före seminariet.
- Underlaget ska som minst innehålla textutkast till avhandlingens inledande delar samt en påbörjad analys.

Huvudhandledarens åtaganden

- Huvudhandledare initierar 60 % seminariet i samråd med biträdande handledare och examinator och meddelar i god tid seminarieledare.
- Huvudhandledare ansvarar för att lämplig diskutand vidtalas och utses.
- Huvudhandledare ansvarar för att diskutand får anvisningar inför granskningen.
- Huvudhandledaren noterar skriftligen huvudsakliga synpunkter och ansvarar för att dessa följs upp i en efterkommande diskussion mellan diskutand, huvudhandledare, biträdande handledare, examinator och doktorand/licentiand.

Anvisningar till diskutand

- Diskutandens uppgift är att ge konstruktiva synpunkter som kan ge stöd för doktoranden/licentianden i det fortsatta arbetet.
- Seminariet inleds med att diskutanden ger en kortfattad presentation av avhandlingsarbetets syfte och textens innehåll. Därefter initierar diskutanden relevanta frågor samt ger kritiska och konstruktiva förslag till förbättringar.
- Diskutanden väljer (eventuellt i samråd med huvudhandledare och/eller doktorand/licentiand) vilka aspekter i texten som ska tas upp till granskning och diskussion. Dock ska önskemål om val av granskningsobjekt bidra till doktorandens/licentiandens val av strategier för det fortsatta arbetet.
- Den huvudsakliga tiden används för att diskutera framlagt manus. De sista minuterna ges övriga deltagare möjlighet att ställa frågor.

I direkt anslutning till seminariet hålls ett möte med diskutand, huvudhandledare, biträdande handledare, examinator och doktorand/licentiand för att gå igenom de viktigaste synpunkterna.

Praktiska anvisningar inför 90 % seminarium

90 % seminariet anordnas inom ramen för SMEERs seminarieverksamhet. Samordnare för seminarieriet fungerar som ordförande och leder seminariet.

Doktorandens/licentiandens åtaganden

- Doktorand/licentiand som önskar gå upp i ett 90 % seminarium ska ha förankrat detta hos huvudhandledare, som i sin tur diskuterar med biträdande handledare och examinator.
- Ett avhandlingsmanuskript ska finnas tillgängligt för diskutand och seminarieledare senast två veckor före seminariet.

Huvudhandledarens åtaganden

- Huvudhandledare initierar 90 % seminariet i samråd med biträdande handledare och examinator och meddelar i god tid seminarieledare.
- Huvudhandledare ansvarar för att lämplig diskutand vidtalas och utses.
- Huvudhandledare ansvarar för att diskutand får anvisningar inför granskningen.
- Huvudhandledaren noterar skriftligen huvudsakliga synpunkter och ansvarar för att dessa följs upp i en efterkommande diskussion mellan diskutand, huvudhandledare, biträdande handledare, examinator och doktorand/licentiand.

Anvisningar till diskutand

- Diskutandens uppgift är att kritiskt granska och ge synpunkter på avhandlingsarbetet, gärna på ett sätt som förbereder doktoranden/licentianden inför arbetets slutskede och en kommande disputation/ett kommande slutseminarium.
- Diskutanden för en *kort* sammanfattning av arbetet, och ägnar den huvudsakliga tiden till en värdering och diskussion av arbetet.
- Diskutanden väljer vilka aspekter i texten som ska tas upp till granskning och diskussion.
- Den huvudsakliga tiden används för att diskutera framlagt manus. De sista minuterna ges övriga deltagare möjlighet att ställa frågor.

Examinators åtaganden

- I de fall ytterligare genomläsning av manus behövs, sammankallar examinator en läsgrupp bestående av en nyutnämnd intern granskare, huvudhandledare, biträdande handledare och doktorand/licentiand.

I direkt anslutning till seminariet hålls ett möte med diskutand, huvudhandledare, biträdande handledare, examinator och doktorand/licentiand för att gå igenom de viktigaste synpunkterna.